

Aktivitetsplan 2026

Utarbeidet av styret.

Melhus Historielag

Dersom dere har spørsmål knyttet til aktivitetsplanen, ta kontakt med de som er oppgitt som ansvarlige.

Mandag 9. mars: Årsmøte med foredrag.

Ansvarlige: Styret

Oppmøte: Kommunestyresalen på Rådhuset kl. 18.00

Årsmøtet avholdes i kommunestyresalen på Rådhuset med behandling av vanlige årsmøtesaker: Årsmelding 2025, revidert regnskap 2025, budsjett 2026, valg, kontingentfastsettelse, aktivitetsplan for 2026 og annet nevnt i vedtektene eller saker styret er bedt om å ta opp.

Foredrag: Etter årsmøtet blir det servering i hyggelig samvær, og et foredrag av Jan Steinar Rønning om «Laksefiske med not i Gaula, såkalt kasting».

De fleste kjenner fiske etter laks i Gaula som stangfiske, og i dag som såkalt «catch and release». I tidligere tider drev bønder med elverett fiske med not. Dette var en aktivitet som gav mat på bordet og noe inntekt. Tilgang på nye bilder fra Per Olav Johnsen, gjorde foredragsholderen nysgjerrig på denne aktiviteten, og arbeider med en artikkel i *Melhusbyggen 2026* om temaet. Notfiske etter laks ble forbudt fra 1980.

Tirsdag 14. april: Besøk på Rustkammeret og en historisk vandring i Trondheim på jakt etter stein fra nåværende Melhus kommune

Ansvarlig: Ronald Nygård og Torgeir Gunleiksrud.

Oppmøte: Nidarosdomen kl. 18.00

Rustkammerets utstillinger i Feltartillerifløyen i Erkebispegården gir et innblikk i både lokal og nasjonal militærhistorie fra vikingtidens slag til verdenskrigenes kamper. Muséet viser våpen, uniformer og historiske gjenstander. Rustkammeret i Trondheim ble grunnlagt som "Den historiske våbensal" i 1826. Begrepet rustkammer stammer fra middelalderens slott, der våpen ble lagret og reparert. Erkebispegården har vært brukt til forsvarsformål i over 300 år.

Etter besøket i Rustkammeret vil Torgeir Gunleiksrud guide oss på en historisk vandring på jakt etter stein fra nåværende Melhus kommune. Første stopp er Nidarosdomen. I de eldste delene finner vi myk grønskifer fra Øye og kleberstein fra Klungen.

Deretter vandrer vi videre til Kongens gate. Mange melhusbygger har trolig gått forbi den ærverdige bygningen til Trondhjems Sparebank mange ganger. Det ikke alle vet, er at hovedmaterialet som er brukt i dette første helsteinsbygget i Norden fra 1882, er den mørke hovinsandsteinen som ble brutt i Krokstadbruddet like ved Hovin stasjon. Sparebanken, med sine framspring og vakttårn, er tydelig inspirert av Nidarosdomen, både i stil og materialbruk, og vi finner de samme steintypene som ble benyttet i kirkens restaurering. Også Frimurerlosjen lenger øst i Kongens gate er oppført med stein fra Hovin. Hovinsandsteinen var svært ettertraktet i Trondheim på slutten av 1800-tallet, og vi finner den i byens rådhus i Munkegata og i mange portaler og monumenter. Obeliskene over Thomas Angell i Bispegata er laget av Hovinsandstein. I tillegg til dette ble steinen fra Hovin benyttet i et utall grunnmurer og trapper.

På vår vandring gjennom Trondheims gater trækker vi også på gatestein fra Hovin. Ved kulturstien ved Horg bygdetun ligger et bruddsted for storgatestein som var et viktig produkt i Trondheims gater på begynnelsen av 1900-tallet.

Lørdag 9. mai: Muséene på Gåsbakken

Ansvarlig: Jan Steinar Rønning.

Oppmøte: Melhus vgs kl. 10.00 eller direkte på Fotomuseet kl. 11.00.

På Gåsbakken finner vi tre muséer som alle er verdt et besøk: Langås Fotomuséum, Skimuseet og Landbruksmuséet. Vi avsetter en lørdag til dette, og slår derved tre fluer i en smekk.

Vi møtes utenfor Melhus vgs kl. 10.00. Her avtales felles transport for å redusere bilkjøringen utover. For noen vil det være mer hensiktsmessig å møte direkte utenfor Ski-/ Foto-muséet. Ved ankomst Gåsbakken (ca. kl. 11.00) deles gruppen om nødvendig i to, en gruppe som starter på Skimuseet og en i Fotomuseet. Etter en time bytter gruppene plass. Anne Kari Lillebudal vil orientere oss på Skimuseet mens Olav Harald Langås tar seg av eget Fotomuséum.

Ca. kl. 13.30 drar vi den korte vegen bort til Landbruksmuséet det Harold Pedersen og en partner tar seg av orienteringene. Men, før det, får vi sitte ned og nyte **egen medbrakt nistemat og drikke** i muséets lokaler. Besøktiden på Landbruksmuséet kan variere etter interesse, men vi regner med avreise derfra ca. kl. 16.00. Det betyr retur til hjemsted ca. kl. 17.00.

På dette arrangementet får hvert medlem anledning til å **ta med et ikke-medlem**. Dette for om mulig å rekruttere mye medlemmer.

Mandag 15. juni: Kulturspor i inn- og utmark. Møllevegene fra Byneset til Rakbjørg og Sagberget møller.

Ansvarlig: Eivind Bakk

Oppmøte: Øye Grendehus kl.1800. Felles kjøring fra Melhus vgs kl. 17.45 der vi stuver inn i så få biler som mulig og kjører til Øye grendehus.

I gamle dager malte folk fra bygdesamfunn i vid omkrets kornet sitt ved Rakbjørg og Sagberget møller. Vi skal snakke om denne ferdselen med hest og doning i eldre tider. I tillegg blir det snakk om andre kulturspor på ferden mellom Øysand og Rakbjørg/Sagberget der vi stopper flere plasser bl.a. på Bjønnabakken, en plass i Nordgrenda, ved Aune/Lykkja og i Rakbjørg. Retur blir via Letesvegen for å følge møllevegen langs gamle Hølundavegen.

Vi skal ha en stopp med bespisning av egen medbrakt mat og drikke på en passe plass under turen. Ta også med noe å sitte på. Som reserve under ugunstig vær, har vi *Bjønnabakken grendahus*.

Å opparbeide helårs hestevei til møllene i Rakbjørg og på Sagberget, var viktig for mange grendesamfunn. Det ble visstnok en gang like før 1900 organisert en innsamling av midler for å forbedre og å legge om veien mellom Øysand og møllene. Strekningen som mest sannsynlig ble gjort mest med, var fra Duvsten på Øyås til Rønningen i Nordgrenda. Veileia, som går i skogen, er godt synlig i dag også. Men vi lurer litt på den fine veitraseen i «Dalan» mellom Reitbakken og Tirslaugtrø ble rustet opp på den tida. Hvor gikk vegen mot Aune/Lykkja og derfra til Rakbjørg?

Lørdag 22. august: Busstur til FOSEN.

Ansvarlige: Ronald Nygård, Eivind Bakk og Arild Blekesaune

Oppmøte: Melhus rådhus kl. 08.45, med avreise senest 09.00. Det blir også påstigning på Ler kl. 08.30 og Kvål 08.45

Bussen kjører først til ferjeleiet på Flakk, hvor vi tar ferje over til Rørvik. Etter overfarten fortsetter turen til Stadsbygd og videre til Rissa. Her tar vi en avstikker til området der Johan Bojer vokste opp, og vi får også se flere av stedene han omtaler i sine bøker. Vi stopper dessuten ved husmannsplassen som museet har overtatt, og som i dagligtale kalles «Persenrommet».

Deretter går turen videre til Reins kloster. Her får vi en presentasjon av historien om kirken og kongsgården Rein, før vi fortsetter opp til selve klosterområdet. Der blir det servert en enkel lunsj.

Etter lunsj kjører vi til Austråttborgen for omvisning, og derfra drar vi ut på en guidet busstur rundt Ørlandet. Underveis besøker vi Austrått fort (utvendig), Brekstad, Uthaug, Skjeggehaugan, Grande-fjæra, Hovde og Ørland kirke. Turen avsluttes på Ørland Kysthotell, hvor vi spiser middag.

Når middagen er ferdig, setter vi kursen mot ferjeleiet Brekstad–Valset og returnerer deretter til Melhus. Vi regner med å være tilbake rundt kl. 20.00.

Tidstabell for turen:

Tid	Aktivitet	Sted
09.00	Avreise med buss	Melhus rådhus
09.50	Ankomst Flakk ferjekai (buffer)	Flakk
10.00 - 10.25	Ferge Flakk–Rørvik (overfart 25 minutter)	Trondheimsfjorden
10.25 - 10.45	Buss til Statsbygd	Rissa
10.45 - 11.15	Avstikker til «Johan Bojer»	Rissa
11.15 - 12.30	Besøk Rein Kloster	Rissa
12.30 - 13.00	Enkel lunsj som ansvarlige for turen har med.	Rein Kloster
13.00 - 13.50	Buss til Austrått	Via Råkvåg
14.00 - 15.30	Austråttborgen – omvisning (1 t)	Austrått
15.30 - 16.15	Ørland-rundtur med buss	Ørland
16.15 - 17.45	Middag (forhåndsbestilt)	Brekstad Fjordhotell
18.30 - 18.55	Ferge Brekstad–Valset (25 min)	Trondheimsfjorden
18.55 - 20.10	Buss Valset–Melhus	Via Orkanger

Turen arrangeres som før til selvkost, og pris pr. deltager blir kr 1250. Det er plass til maksimum 52 personer på bussen, så vær ute i god tid med påmelding til melhushistorielag@gmail.com eller på telefon / SMS til Eivind Bakk (918 56 439).

Tirsdag 22. september: Bergkunst ved Gaulfossen

Ansvarlig: Arild Blekesaune og Kjell Andre Brevik

Oppmøte: Hovin skole kl. 19.00.

Vi inviterer til en unik kulturhistorisk opplevelse ved bergkunstlokaliteten i Gaulfossen. Turen arrangeres i samarbeid med *Borger & Vandringer* ved arkeolog og formidler Kjell Andre Brevik. Arrangementet er planlagt som en guidet fossevandring, men det endelige opplegget må tilpasses vær- og lysforholdene.

Ved gode værforhold legger vi opp til en stemningsfull tur inn i fossekløfta, der deltakerne får oppleve bergkunsten i Gaulfossen i skumringen. Rundt tidspunktet for turen går solen ned kl. 19.19, noe som gjør dette til et ideelt tidspunkt for nattlysing av figurene med slepelys, en opplevelse som mange beskriver som helt uforglemmelig.

Vandringen starter fra Hovin skole, med stopp på den gamle veibrua før vi går inn i Fossekløfta via en bratt sti fra Hovinsåsen. Terrenget kan være krevende, men det er fullt mulig for de fleste. Av hensyn til sikkerhet og kvalitet på formidlingen er turen best egnet for grupper på opptil 20 deltakere, og det vil derfor bli påmelding etter førstemann-til-mølla-prinsippet. De som ønsker plass, må sende en e-post til melhushistorielag@gmail.com eller på telefon eller SMS til Eivind Bakk (91856439).

Skulle vær- og lysforholdene bli for dårlige for fossevandring, flyttes arrangementet til Svestuggu på bygdetunet, der Kjell Andre Brevik holder et engasjerende foredrag om bergkunsten i Gaulfossen. Historielaget sørger i så fall for en enkel bevertning.

Mandag 12. oktober: Varmbu i dag og da.

Ansvarlig: Jan Steinar Rønning

Oppmøte: Varmbu kl. 18.00

Gården Varmbu er mest kjent for å ha huset våre kapellaner. Selv om eiendommen i dag er nedbygd med boliger, er det fremdeles aktiviteter i den gamle bygningsmassen. Vi starter vårt besøk i Varmbu med mingling rundt i det gamle fjøset der:

- Kirsten Skånøy orienterer om husflidslagets vevstue
- Marcel Lanckmans orienterer om husflidslagets trearbeider
- Paul Rusten orienterer om frivillighetssentralens snekkerverksted

Klokken 19.30 trekker vi inn i møterommet som disponeres av Melhus Jeger og Fisk, men som også Historielaget har tilgang til. Her serveres kaffe og kaker før vi får to foredrag knyttet til Varmbu:

- Erik Tofte vil fortelle om «Livet på kapellangården»
- Ronald Nygård vil fortelle om «Walter Scott Dahl» som tilbrakte mange barndomsår i Varmbu.

Erik Tofte har skrevet tre artikler koblet til Varmbu, en i Melhusbyggen 2004 (*Storbesøk i Varmbu i 1846*), en i Melhusbyggen 2006 (*Nils N. Dahl 200 år*) og en i Melhusbyggen 2015 (*Varmbu kapellangård*). I Melhusbyggen 2026 skriver Ronald Nygård om *Walter Scott Dahl*, sønn av mer kjente Nils N. Dahl. Sønnen var sentral ved innføringen av parlamentarismen i 1884. Det var som aktor i riksrettssaken mot regjeringen Selmer, at Walter Scott Dahl spilte en helt sentral rolle. Saken endte med at det parlamentariske system vi i dag har i Norge, ble gjort gjeldende i 1884.

Kvelden avsluttes med et besøk på Historielagets lager i andre etasje, der det er mulig å komplettere samlinger av Melhusbyggen til en rimelig pris.

Mandag 16. november: Medlemsmøte med foredrag på Trøndertun.

Ansvarlige: Styret

Oppmøte: Trøndertun kl. 19.30

Program:

- Foredrag om «Arkeologiske utgravinger i Melhus i nyere tid» ved arkeolog Merete Moe Henriksen.
- Innholdet i *Melhusbyggen 2026* ved redaktør Jan S. Rønning
- Utdeling av *Melhusbyggen 2026*
- Sosialt samvær med kaffe og kake.

Hovedforedraget på årets medlemsmøte holdes av arkeolog/prosjektleder Merete Moe Henriksen ved NTNU Vitenskapsmuseet. Hun har ledet de arkeologiske utgravningene i Melhus i forbindelse med utbygging av ny E6. Sommeren 2026 kommer hun med bok hvor hun oppsummerer de mange spennende funn som er gjort opp gjennom årene. Funn som kaster nytt lys over de eldste tider av melhushistorien.

Styret håper på fullt hus i amfiet på Trøndertun.

Arrangementene blir annonsert i lokalavisene Trønderbladet og Gaula, og oppdatert informasjon kan du også finne på vår hjemmeside www.melhushistorielag.no og på Facebook-sida vår (<https://www.facebook.com/groups/479398737850847>). På hjemmesiden kan du også se Årsmeldingene og bilder fra lagets aktiviteter.